

№№ 105-106 (20121) 2012-рэ илъэс БЭРЭСКЭШХУ МЭКЪУОГЪУМ и 8

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Мэкъуогъум и 8-р социальнэ ІофышІэм и Маф

Адыгэ Республикэм социальнэ льэныкьомкІэ иІофышІэхэу ыкІи иветеранхэу льытэныгьэ зыфэтшІыхэрэр!

Шъуисэнэхьат епхыгъэ мэфэкІым фэшІ тыгу къыддеІзу тышъуфэгуиІо! ШъуищыІэныгъэ мэхьанэшхо зиІэ сэнэхьатым фэшъогъэІорышІэ — щыІэныгъэм чІыпІэ къин ригъэуцохэрэм, фэныкъуагъэ зиІэхэм шъуиІэпыІэгъу алъышъогъэІэсы.

ЦІыфхэр социальнэу зыухъумэрэ подразделениехэм, пенсиемкІэ Фондым, социальнэ страхованиемкІэ Фондым, социальнэ страхованиемкІэ Фондым, шІокІ зимыІэ медицинэ страхованиемкІэ Фондым гуетыныгъэ шъухэлъэу Іоф ащышъушІэзэ, пенсионерхэм, сэкъатныгъэ зиІэхэм, ветеранхэм, сабыйбэ зэрыс унагъохэу гъот макІэ зиІэхэм, сабый ибэхэм, ны шъхьэзакъохэм ыкІи Адыгэ Республикэм щыпсэурэ нэмыкІ куп заулэхэу чІыпІэ къин итхэм ягумэкІ адэшъогощы, ахэм кІуачІэ къызыхагъотэжьынымкІэ шъуадеІэ.

ЦІыфхэр социальнэу ухьумэгьэнхэр къэралыгьо хабзэм иорганхэм анахьэу анаІэ зытырагьэтырэ социальнэ политикэм изы Іахьышхоу щыт. Мы политикэр шьоры пхырызыщырэр, къэралыгьор ахэм зэрафэгумэкІырэр шьо шъуиІофшІагьэ къыщэльагьо.

ЩэГагьэ, фэбагьэ, цІыфыгьэшхо зищыкГэгьэ ГофшГэныр дэгьоу зэрэжьугьэцакГэрэм, обществэм ифедэхэр къызэрэжъугьэгьунэрэм, ГэпыГэгьу зищыкГагьэхэм сыдигьуи шьуадеГэным шъузэрэфэхьазырым афэшГтхьашъуегьэпсэу шьотэГо.

Ныбожэгьу льапІэхэр, псауныгьэ пытэ, щыІэкІэшІу шьуиІэнэу, кьышьупэблагьэхэм ягуфэбэныгьэ шьущымыкІэнэу, Адыгэ Республикэми зэдыти Хэгьэгушхоу Урысые Федерациеми апае шьуиІофиІэн гьэхьагьэхэр щышьушІынэу тышьуфэльаІо!

Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэу и ЛІышъхьэу ТХЬАКІУЩЫНЭ Аслъан Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэ игуадзэу ІЭЩЭ Мухьамэд

ЛІышъхьэм иІофшІэгъу зэІукІэгъухэр

Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэу ТхьакІущынэ Аслъан УФ-м мэкъу-мэщымкІэ иминистрэ игуадзэу Илья Шестаковым тыгъуасэ ІукІагъ. Іофтхьабзэм хэлэжьагъ АР-м мэкъу-мэщымкІэ и Министерствэ ипащэу Юрий Петровыр. Мыгъэрэ лэжьыгъэм иІухыжьын епхыгъэ Іофыгъохэм, ащкІэ республикэмрэ федеральнэ гупчэмрэ зэрэзэдэлажьэхэрэм, пшъэрылъ шъхьаІзу щытхэм, нэмыкІ лъэныкъохэми атегущыІагъэх.

(Тикорр).

ИгъэкІотыгъэ зэхэсыгъо

иІагь

2012-рэ ильэсым иапэрэ квартал социальнэ-экономикэ хэхъоныгъэу республикэм ышІыгъэхэр зэхэсыгъом щызэфахьысыжьыгъэх, кІэлэцІыкІухэм языгъэпсэфыгьо уахътэ изэхэщэн, мэкъумэщ хъызмэтым иІофыгъохэм, электроэнерпехімым намын мехефыір еіммын мехімым атегущы Гагъэх. АР-м экономикэ хэхъоныгъэхэмкІэ иминистрэу ЛІыхэсэ Махьмудэ лъэныкъо пстэумкІи Іофхэм язытет кІэкІ у къытегущы Іагъ, хэхъоны гъзу щы Іздехв е Іммехествання, хестыщиестихыся дех къыушыхьатыжьыгъэх. ГущыІэм пае, промышленнэ производствэмкІэ, мэкъумэщ хъызмэтым ылъэныкъокІэ, розничнэ сатыум хэхъоныгъэу ышІыхэрэмкІэ Къыблэ Федеральнэ шъолъырым исубъектэу пэрытныгъэр зыІыгъхэм республикэр ащыщ, нэмыкІ отраслэхэмкІи узэрыгушхонхэр мымакІэу щыІэх. Республикэм ипащэ доклад ужым иеплъыкІэ къыриІотыкІызэ, министрэм къыхигъэщыгъэхэм ягугъу пшІыныр игъоу, ау мышІагъэу, тапэкІэ Іоф зыдэпшІэн фаеу щыІэхэм нахьыбэу уатегущыІэмэ нахьышІоу зэрилъытэрэр къыхигъэщыгъ.

Іофшіэнымкіэ ыкіи социальнэ хэхьоныгьэмкіэ министрэм къызэриІуагъэмкіэ, мы илъэсым пстэумкіи кіэлэціыкіу мин 20-м ехъумэ зарагъэгъэпсэфыАР-м иминистрэхэм я Кабинет тыгъуасэ игъэкІотыгъэ зэхэ- сыгъо иІагъ. Ар зэрищагъ АР-м и ЛІышъхьэу ТхьакІущы-нэ Аслъан.

нэу щыт. Ахэм ащыщэу нэбгырэ мини 4-м ехъур санаториехэмрэ лагерьхэмрэ ащыІэгъахэх е непэ защагъэпсэфы. КІэлэцІыкІухэм языгъэпсэфын ыкІи япсауныгъэ изэтегъэуцожьын пэІуагъэхьанэў мы илъэс бюджетым сомэ миллиони 193-рэ щагъэнэфагъ. Илъэс къэс а пчъагъэм хэпшІыкІ у республикэм хегъахьо. БлэкІыгъэ илъэсым мыщ сомэ миллиони 160-м ехьу пэІуагъэхьагъ. Республикэм икІэлэцІыкІу зыгъэпсэфыпІэхэр зэрагъэхьазырыгъэхэм министрэр къытегущыІэзэ, непэ Іоф зышІэри 105-м щыщэу 101-р лъэныкъо пстэумкІи шапхъэхэм зэрадиштэрэр, икъу фэдизэу ахэр къызэрагъэгъунэхэрэр къыІуагъ.

гъунэхэрэр къыгуагъ.
— КІэлэцІыкІоу зызыгъэпсэфыхэрэм ыкІи зипсауныгъэ зэтезыгъэуцожьырэм япчъагъэ хэкІы хъущтэп, санаториехэмрэ лагерьхэмрэ ащыІэхэрэр илъэс къэс нахыбэ зэрэхъущтым тынаІэ тетын фае. Ащ имызакъоу, гъэпсэфыпІэхэм яІофшІэн зэрэзэхащэрэри лъэхъаным нахъ диштэу зэрэгъэпсыгъэщтым Іоф дэшъушІэнми игъо хъугъэ, — къыкІигъэтхъыгъ республикэм ипащэ доклад ужым.

Зэхэсыгъом хэлажьэхэрэр игъэкІоты-

гъэу зытегущы Гагъэхэм ащы шэлектроэнергиемкІэ чІыфэхэм ятыжьын. ООО-у «Газпром межрегионгаз Майкоп» зыфи-Іорэм ыкІи ОАО-у «Адыггазым» япащэу Сергей Колесниченкэм район ыкІи къалэ тэтиек мехфоІи єІммоаминеал им ачпеп щигъэгъозагъэх. Теуцожь ыкlи Шэуджэн районхэм чІыфэу ателъыгъэ щыІэмэ къатыжьыгь, электроэнергиеу непэ агъэфедэрэм ыуасэ игъом къаты. Анахыбэў зытельэу зыфи Гуагъэр Кощхьэблэ районыр ары, ау ащ хэкІыпІэу иІэмкІи лъэныкъуитІур зэгурыІуагъ. ЦІыфэу республикэм щыпсэухэрэм электроэнергиемкІэ чІыфэу ательыр сомэ миллион 800-м нэсыгъэу зэри уагъэр ары республикэм ипащи Правительствэми зыдырамыгъэштагъэр, упчІаби къызэкІэлъыкІуагъ. Джыри зэ мы Іофым хэплъэжьынышъ, пчъагъэр къыздик Гыгъэр зэхэфыгъэн фаеу КъумпІыл Мурат ыльытагь. КъыІуагъэр къэзыушыхьатыжьырэ тхылъхэр къыгъэхьазырынхэу Сергей Колесниченкэм къари-

Мэкъумэщ хъызмэтымк Ра Гофхэм язытет зытегущы Рахэм, амыгъэфедэрэ ч Гыгоу районхэм арылъхэр ары анахьэу къыхагъэщыгъэхэр. Мы отраслэм къышъхьэпэнэу, ау агъэхьаулыеу ч Гыгухэр нахьы бэу зэрылъ Мыекъопэ ык Гигухэр нахьы бэу зэрылъ Мыекъопэ ык Гигухэр нахыб районхэм япащэхэм гущы Раратыгъ, хэк Гып Рауман и Гири фаехэм зэдатегущы Гагъэх, унэшъо гъэнэфагъэхэр АР-м и Лышъхъэ афиш Гыгъэх.

ХЪУТ Нэфсэт.

Медицинэм иучреждениехэм

ащыІагъ

Адыгэ Республикэм и Ліышъхьэу Тхьакіущынэ Аслъан Мыекъуапэ дэт медицинэ иучреждениехэм ащыщхэм тыгъуасэ ащыіагъ. Ащ игъусагъэх АР-м и Премьер-министрэу Къумпіыл Мурат, АР-м псауныгъэр къэухъумэгъэнымкіэ иминистрэу Мэрэтыкъо Рустем, къэлэ ыкіи район администрациехэм япащэхэр, нэмыкіхэри. Псауныгъэр къэухъумэгъэным исистемэ игъэкіэжьын фэгъэхьыгъэ Программэм къыдыхэльытагъэу медицинэм иуч-

реждениехэу республикэм итхэм ягъэцэкІэжьын ыкІи язэтегъэпсыхьан зэрэлъыкІуатэрэр АР-м и ЛІышъхьэ зэригъэшІагъ.

ИгъэкІотыгъэ гъэцэкІэжьынхэу Мыекъопэ къэлэ клиническэ сымэджэщым, Адыгэ республикэ кІэлэцІыкІу клиническэ сымэджэщым ыкІи Адыгэ республикэ клиническэ сымэджэщым ащыкІуагъэхэм адакІоу мы учреждениехэм медицинэ оборудованиеу ащэфыгъэхэм, федеральнэ ыкІи республикэ бюджетхэм къатІупщыгъэ ахъщэр зэрагъэфедагъэм республикэм ипащэ защигъэгъозагъ, ылъэгъугъэм осэшІу фишІыгъ. Гъэхъагъэхэм адакІоу

щыкlагъэу, гумэкlыгъоу щыlэхэм къащыуцугъ, ахэр дэгъэзыжьыгъэнхэм фэшl AP-м и Правительствэ Іофэу ышlэрэм къытегущыlагъ.

Псауныгъэр къзухъумэгъэным исистемэ игъэкІэжьын и Программэу 2011 — 2012-рэ илъэсхэм ателъытагъэр республикэм зэрэщагъэцакІэрэм, ащ зэфэхьысыжьэу фэхъугъэхэм защытегущыГэгъэхэ зэхэсыгъоу нэужым щыГагъэм ТхьакГущынэ Аслъан хэлэжьагъ.

Іофтхьабзэр зэрэкІуагъэр нахь игъэ-кІотыгъэу тигъэзет къыхиутыщт.

ТХЬАРКЪОХЪО Адам.

ЛІышъхьэм изэІукІэгъухэр

Тыгъуасэ АР-м и Ліышъхьэу Тхьакіущынэ Аслъан продюссерэу, адыгэхэм афэгъэхьыгъэ фильмэхэр зыгъэуцугъэхэу Нэгъэплъэ Аскэрбый ригъэблэгъагъ.

Фильмэхэм Іоф зэрадишІэрэм, ахэм ягъэхьазырын къыхигъэлажьэхэрэм, непэ гухэльэу яІэхэм, ягумэкІыгьохэм, нэмыкІхэм ТхьакІущынэ Аслъан защигъэгъозагъ. Лъэпкъым итарихъ зытетым тетэу къэгъэльэгъогъэным, хэмыхъухьагъэхэр хамыгъэхьанхэм, хъугъэ шъыпкъэр амыукъоным

анаІэ тырагъэтын фаеу зэрэщытыр ащ къыхигъэщыгъ.

– Шэн-хабзэу тилъэпкъ хэльыгъэхэр икъу фэдизэу зрителым лъыжъугъэГэсыным шъунаІэ тежъугъэтын фае, — къы-Іуагъ республикэм ипащэ. — Мыщ дэжьым фильмэр хьазыр зыхъукІэ Москва щеплъыхэу щызыуплъэкІужьыхэрэм

адыгэ лъэпкъым итарихъ хэзы--еатлидее неІшыма уейыми еат кІыщтыр къыщыдэшъулъыт. АРИГИ-м ишІэныгъэлэжьхэр а Іофым шІокІ имыІэу къыхэжъугъэлажьэхэмэ нахьышІоу сэльытэ, ахэм титарихъ зэрагъэшІагъ, икъоу щыгъуазэх.

А зэпстэури къызэрэдалъытэрэр продюссерми къы Іуагъ, -еІх медешахегедег неІшфоІк кІзу къытегущыІагъ. Къызэри-ІуагъэмкІэ, ІэкІыбым щыІэ ти--естуГеспеТянски дехустестипест хэу яплІэнэрэ фильмэ агъэуцунэу зыфагъэхьазыры, «Чужбина. Возвращение» ащ зэреджэщтхэр.

ХЪУТ Нэфсэт.

Пэщэ ІофшІэным фэІэзагъ

ИкІыгъэ мазэм АР-м икъэралыгъо наградэхэр зыфагъэшъошагъэхэм Быжь Сыхьатбый ахэтэу слъэгъугъэ. Сигопагъ бэшіагъэу сшіэрэ ціыфым медалэу «Адыгеим и Щытхъузехь» зыфиюрэр къызэрэратыгъэр.

Шыфхэр къэхъух пэщэ ІэнатІэм тегьэпсыхьагьэхэу, фэІазэу цІыфхэр зэрищэхэу, ахэр зыхэт коллективыр ыгъэІорышІэн ылъэкІэу. Джащ фэд Сыхьатбый. ИльэсыбэкІэ узэкІэ-Іэбэжьмэ, республикэ гимназием ипащэу ащ нэІуасэ сыфэхъугъагъ. Коридорым къытехьэгъэ директорым кІэлэеджакІохэр ечъалІэщтыгьэх, сэлам рахыщтыгъ, ахэм ащыщыбэхэм ежь Сыхьатбый ашъхьашъо теІабэзэ адэгущы-Іэщтыгь, ацІэхэр къыриІозэ яІофхэм язытеткІэ яупчІы--ып мынешеахпеалиБ. Зигъэпхъэшэным пылъыгъэп, ау кІэлэегъаджи, кІэлэеджакІуи шъхьэкІафэ къызэрэфашІырэр къахэщыщтыгъ.

А лъэхъанми гимназием бэкІаерэ тыкІоу къыхэкІыщтыгъ, Блэгъожъ Мирэ ыкІи нэмыкІ кІэлэегъаджэхэм зэхащэрэ Іофтхьабзэхэм тарагъэблагъэщтыгъ. Сыхьатбый хьакІэхэм (ахэр тхакІох, усакІох, шІэныгъэлэжьых, артистых, лъэп--еІр фыІр етпы жыхы мыты рыІох) апэгъокІыщтыгъ. «Зэхэшъущагъэмэ, зэхэшъущыжь, сэ сыдиректор» ыІоу пащэр щысыщтыгъэп, бысым ІэнатІэр игуапэу зэрихьэщтыгъ.

Сыхьатбый Хьасановичыр» псынкІзу, зы пычыгъо фэдзу къызэра Горэр сш Гогъэш Гэгъоныштыгъ. Бэрэ къапІозэ уемысагъэмэ, узаджэрэр шІу умыльэгъумэ ащ тетэу къэпІошъун Іоу сшІэрэп.

Сыхьатбый ІэпкІэ-лъапкІэу ренэу фэпагъэщтыгъ, щхыпэ тІэкІу ынэгу кІэльэу, шъырытэу гущы Іэщтыгъ. Ары Іоф зыдишІагъэхэм ар агу зэрилъыр. Ымакъэ къыІэтэу зыми тебыбагъэп, ау зэкІэми гу алъитэу, къыгъэгъунэхэу щытыгъ. Бысымыр (пащэр) иунэ мыкІожьэу и Іофш Іап І эрен эу щы І эм

Республикэ еджэп Іэ-интернатым къы Іухьаным ыпэк Іэ кІэлэегъэджэ ыкІи пэшэ ІофшІэным ар фэІазэ хъугъагъэ. Сыхьатбый 1937-рэ ильэсым

Фэдз къыщыхъугъ, кІэлэегъэджэ училищыр 1956-рэ илъэсым къыухи, икъоджэ еджапІэ къыгъэзэжьыгъ. Илъэситфэ Іоф ышІагъэу ВЛКСМ-м и Кощхьэблэ райком иапэрэ секретарэу агъэнафэ. ЕтІани еджапІэм къегъэзэжьышъ, илъэс зытІу нахыбэрэ мылэжьагъэу еджапІэм пащэ фашІы. 1976-рэ ильэсым къыщегъэжьагъэу 1978-рэ ильэсым нэс хэку исполкомым гъэсэныгъэмкІэ иотдел иинспекторэу Іоф ышІагъэу хэку еджэп Гэ-интернатым директорэу агъакІо. «Сэ сыдиректорыгъэба, сыинспекторыгъэба, зэкІэри сэшІэба!» ымыІоу Сыхьатбый ыпэкІэ тетыгъэ директорхэм, анахьэу Илларион Серафимовыр, упчІэжьэгъу ышІыщтыгъ. Интернатыр адрэ еджэпІэ къызэрыкІохэм зэрафэмыдэр шІэхэу къыгуры-

ЗэкІэмкІи С. Быжьыр илъэс 53-рэ егъэджэн-пІуныгъэ ІофшІэным хэтыгъ. Ащ щыщэу ильэс 20-рэ хэку еджэп Гэинтернатым (етІанэ ар республикэ гимназие ашІыжьыгъагъ) ипэщагъ. Сыхьатбый народнэ просвещением иотличник, Урысыем изаслужен-ЕтІанэ кІэлэегъаджэхэм нэ кІэлэегъадж. Ахэм къахэхъуагъ АР-м ианахь тын лъапІэу «Адыгеим и Щытхъузехь» зыфиІорэ медалыр.

Быжьым общественнэ ІофшІэныр игуапэу егъэцакІэ. Ильэс пчъагъэ хъугъэу общественнэ организациеу «Мамырныгъэм и Лигэ» хэт, ащ ивицепрезидент, Адыгэ Хасэм нахыыжыхэм я Советэу зэхищагъэм итхьаматэ игуадз.

Сыхьатбый ыныбжь илъэс 75-рэ хъугъэ. Ащ къыкІэлъыкІоу медалыр къыфагъэшъошагъ. Къызыхъугъэ мафэми, тын лъапІэми апае ащ цІыфыбэ къыфэгушІуагъ. Псауныгъэ пытэ иІэу, непэ зэрэщытым фэдэу льэрыхьэу джыри ильэсыбэ къыгъэшІэнэу къыфэлъэ-Іуагьэх. Тэри а хьохьухэм аде-

СИХЪУ Гощнагъу.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

гъзу Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Со-

Адыгэ Республикэм инароднэ хъызмэт ихэ- вет — Хасэм и Щытхъу тамыгъэу «Закон. хъоныгъэ иlахышхо зэрэхишlыхьагъэм, об- Пшъэрылъ. Цlыфыгъ» зыфиlорэр фагъэшъощественнэ ІофшІэным чанэу зэрэхэлажьэрэм шагъ Китарие Заурбый Ибрахьимэ ыкъом, ыкІи ыныбжь ильэс 70-рэ зэрэхъугъэм япхы- Адыгэ Республикэм иобщественнэ движениеу «Адыгэ Хасэм» нахыжъхэмкІэ и Совет хэтым.

ЖъоныгъуакІэм и 28-м атыгъэ экзаменхэм — биологием, информатикэм ыкІи тарихъым — якІ уххэр тыгъуасэ къэнэфагъэх. Материалхэр зыщауплъэкІурэ республикэ Гупчэм къызэрэщыта ГуагъэмкІэ, мыгъэ еджапІэр къэзыухырэ кІэлэеджакІохэм ыкІи апшъэрэ еджапІэм чІэхьа--ыахын мехостиоІшис иаж бэм тарихъыр ары атынэу къыхахыгъэр. Ахэр нэбгырэ 728-рэ мэхъух. Зибаллхэр мы предметымкІэ изымыгъэкъугъэр нэбгыри 104-рэ фэдиз. Адыгэ республикэ гимназием икІэлэеджакІо мы ушэтынымкІэ балли 100 къы-

Информатикэм къекІолІэгъэ нэбгыри 123-м щыщэу 17-мэ ушэтыныр афэкІугъэп. Тестэу ашІыгъэхэмкІэ, гурытымкІэ лъытагъэу, балл 55,21-рэ агъэнэфагъэр. Анахь балл инэу информатикэмкІэ къыхагъэщыгъэр 94-рэ. Ар къэзыхьыгъэр Мыекъуапэ щыщ кІэлэеджакІу.

Биологиер а мафэм чІыпІи 9-мэ ащатыгъ, ныбжьыкІэ 66-у ЕГЭ-м хэлэжьэнэу щытым щыщэу нэбгырэ 29-р къекІолІагъэп. ГурытымкІэ баллэу къалъытагъэр 61,28-рэ. РеспубликэмкІэ анахь дэгъоу зытыгъэхэм балл 98-рэ къахьыгъ. Ахэр Красногвардейскэ, Шэуджэн районхэм ыкІи

къалэу Мыекъуапэ якІэлэеджакIoх.

Тестэу ашІыгъэхэмкІэ, гурытымкІэ алъытэгъэ баллхэр зэхъокІынхэ алъэкІыщт, сыда пІомэ мэкъуогъум и 18-м къыщегъэжьагъэу и 21-м нэс ЕГЭ-м телъхьапІэ зэфэшъхьафхэмкІэ къекІолІэн зымылъэкІыгъэ кІэлэеджакІомэ атыжьыщт.

ПІАТІЫКЪО Анет.

Сомэ миллионым ехъу пэІуагъэхьащт

Мэзхэм машІо къащымылионым ехъу Адыгеим къыфитІупщыгъ.

УФ-м и МЧС и ГъэІорышІахъчным фэІорышІэрэ Іофтхьа- пІэу АР-м щыІэм къызэрэщаІуабзэхэр гъэцэк Гэгъэнхэм пае гъэмк Гэ, маш Гор бэрэ къызщыфедеральнэ гупчэм сомэ мил- хъурэ регионхэм Адыгеир ахалъытэрэп. Мэз фондым иинагъэ зыфэдизыр гектар мин 239,5-рэ.

«ОшІэ-дэмышІэу машІо республикэм къызщымыхъугъэр илъэс пчъагъэ хъугъэ. Ау, арэу шыт нахь мышІэми, мэзым икъэухъумэн фэгъэзэгъэ специалистхэм ыкІи МЧС-м икъулыкъушІэхэм мыщ фэдэ лъэхъаным профилактическэ Іофтхьабзэхэр зэхащэх, машІо къызыхъукІэ узэрэзекІон фэе шІыкІэхэр агъэнафэх», къеты Урысыем и МЧС и ГъэІорышІапІэу АР-м щыІэм ипресс-къулыкъу.

Республикэм имэзхэм машІо къащымыхъуным пае къулыкъушІэхэм мафэ къэс пІоми ухэмыукъонэу мониторингхэр зэхащэх, уц гъугъэр амыгъэстэу раупкіы.

Мэзхэр къэухъумэгъэнхэм ыкІи ахэм машІо къызащыхъукІэ зэдэІэпыІэжьынхэм фэшІ АР-м мэзхэмкІэ и ГъэГорышІапІэ, Краснодар краим мэз хъызмэтымкІэ и Департамент, Кавказ къэралыгъо биосфернэ заповедникым ыкІи МЧС-м зэзэгъыныгъэ зэда-

МЭКЪУОГЪУМ И 8-р — СОЦИАЛЬНЭ ІОФЫШІЭМ И МАФ

Джары узэряджэмэ хъунэу тшІошІырэр непэ зимэфэкІ хэзыгъэунэфыкІыхэрэм — социальнэ ІофышІэхэм, сыда пІомэ цІыфхэр шІу умыльэгъухэу, щы-Іэныгъэм чІыпІэ къин ригъэуцуагъэм угу фэмыгъоу, ащ нэбгыри 108-рэ щэлажьэ, игумэкІ угукІэ зэхэмышІэмэ, мыхэм уахэтын плъэкІыщтэп. Нэбгырэ пэпчъ шэн гъэнэфагъэ иІ, етІани ныбжьым, узым апкъ къикІ у бэ ахэр зылъыплъэхэрэм «гъэшІэгъонэу» къахэфэн, япльэгъулІэн пльэкІыщтыр. Ары къэс социальнэ ІофышІэм щэ-Іагъэ къызхигъэфэн, гущыІэ дахэхэр къыгъотынхэ фае.

Цінфхэм яфэІо-фашІэхэр гъэцэкІэгъэнхэмкІэ комплекснэ гупчэу Мыекъуапэ щызэхэщагъэм ипащэ игуадзэу Нина Голубевам гущыІэгъу тызыфэхъум тызэрэщигъэгъозагъэмкІэ, социальнэ ІофышІэу нэжъ-Іужъхэм, сэкъатныгъэ зиІэхэм адэлажьэхэрэм мафэ къэс ушэтын аты-

рэм фэд.

— Ахэм ащыщэу мы ІофшІэным фытегъэпсыхьагъэри, ар зымыгъэцэкІэшъущтри псынкІэу къэтэшІэ ахэр зылъыплъэхэрэ цІыфхэм фыщытыкІэу къафыряІэ хъурэмкІэ, уасэу къафашІырэмкІэ, — еІо Н. В. Голубевам. — Сыда пІомэ тиІофышІэхэр зылъыплъэхэу тэ тигупчэ къепхыгъэхэм ахэтых цІыф гъэсагъэхэр, ІэнэтІэ зэфэшъхьафхэр зыІыгъыгъэхэу щыІэныгъэм хэшІыкІ фызиІэхэр.

Зигугъу къэтшІырэ гупчэм мы лъэхъаным социальнэ ІофышІэу

ГукІэгъум изехьакІох

зэкІэмкІи ащ Іутыр 198-рэ. Тигущы Гэгъу къызэрэхигъэщыгъэмкІэ, социальнэ -ехеаппиапие дехеПшифоІ м-008 еспатден еатванти мес къехъу. Ахэм нэжъ-Іужъэу, Хэгьэгу зэошхом иветеранэу ахэтыр зэрэмымакІэм къыхэкІэу, тхьамафэ пэпчъ нэбгырэ зытфых учетым хахыжьэу мэхъу, ау ахэм ачІыпІэ псынкІэу нэмыкІхэр къехьэх. Сыд фэдизэу щы Гак Гэр нахыш Гу мэхъоу тэІоми, непэ лъыпльэн, фэсакъын зимыІэу, яІэми, ар япшъэрылъэу амылъытэу къыддэпсэурэр макІэп. Социальнэ ІофышІэу гупчэм щылажьэрэ пэпчъ нэбгырих зылъып-

лъэрэр. Ахэм ахэт медицинэ Іофышіэ пэпчъ епхыгъэр нэбгыритф. Тхьамафэм къыкІоці социальнэ Іофышіэр гъогогъушпліэ макіо къепхыгъэхэм адэжь, медсестрахэр — гъогогъуштіо. Зэрэхъурэмкіэ, ахэм мафэ къэс алъехьэх, алъэплъэх (зыгъэпсэфыгъо мафэхэм нэмыкіырэм).

— БэшІагъэу тигупчэ Іоф щызышІэхэрэм, — eIo H. В. Голубевам, — тицыхьэ ателъ. Ахэм яцІыфыгъэ, ягукІэгъу зынэсырэр

гущыІэ къодыехэмкІэ къэІогъуай. Сыда пІомэ бэрэ къыхэкІы тхьаумэфэ мафэми, чэщыми ахэм нэжъ-Іужъэу, сымаджэу къащыгугъыхэрэр къафытеохэмэ, мыдрэхэр ядэжь кІохэу, «ІэпыІэгъу псынкІэм» къеджагъэхэми, яІофшІэн агъэцэкІагъэу амылъытэу, цІыфэу гуІэрэр изакъоу къагъэнэныр амыдэу чэщ кІасэ охъуфэ ащ ыуж итыхэу. МэфэкІ мафэхэр зэкІэлъыкІохэ хъуми, мэфитІу нахьыбэрэ нэжъ-Іужъхэм, сымаджэхэм тиІофышІэхэр алъымыплъэхэу къагъанэхэрэп.

Ары, непэ лъэшэу тищык Гагъэх социальнэ ІофышІэхэр. Ахэр унэгьо ныбжыкІзу нэжъ-Іужъхэр зыІыгъыжьынхэ фаехэмкІи ІэпыІэгъушІух. Сыдэущтэу а ныбжьыкІэхэри шыІэштха Іоф амышТэмэ? Ащ фэдиз цІыфэу социальнэ ІофышІэхэм къащыгугъыхэрэр куп-купэу гощыгъэнхэр, ахэм алъыплъэщтхэм, -еџетие дехеІшвф-оІефк -неалеевалефа мехтшеТх хэм, нэмык ІофшІэнэу мы къулыкъум ыпашъхьэ еашпые ныхоІшеек мехти

дэкІыхэрэм ащыщ социальнэ ІофшІэнымкІэ специалистэу Бырдж Марзыет.

Ильэс 19 хьугъэ Марзыет мы къулыкъум зыщылажьэрэр. ИІофшІэгъухэм ар агъэлъапІэ, иІэпэІэсэныгъэ, ІофшІэным фыщытыкІзу фыриІэр ныбжыкІзу къахахьэхэрэм ящысэтехыпІзх. Шэн шъхьаІзу къыхагъэщыхэрэм ащыщ гумэкІыгъо иІзу къеолІэрэ нэбгырэ пэпчъ ІэпыІэгъу фэхъуным иамалхэр къыгъотын-

хэм ренэу Марзыет зэрэпылъыр, хэти игууз, игумэк зэхиш эн зэрилъэк ырэр. Ет ани къыхэгъэщыгъэн фае нэжъ- Гужъхэм, сэкъатныгъэ зи зи ц ыфхэм яфэ- Іо-фаш зэрэ гъэцэк зэгэнхэм юридическэ лъэныкъоми ч ып эгрэнэфагъэ зэрэщиубытырэр. Ахэм япхыгъэ нормативнэ- правовой актхэм рен у Марзыет алъэплъэ, к зу къахахьэрэр зэрегъаш за изофш за изобытып зувыты.

Арэущтэу ипшъэрылъхэр зэрэзэшІуихыхэрэм, ильэс пчъагьэхэм ціыфхэм яфэІо-фашІэхэр гьэцэкІэгьэнхэм хьалэлэу зэрэфэлажьэрэм афэшІ коллективыр кіэльэІугь Бырдж Марзыет Урысые Федерацием социальнэ хэхьоныгъэмкІэ и Министерствэ и Щытхъу тхыль къыфагъэшьошэну. Марзыет зыдэлэжьэрэ коллективым имызакьоу, тэри тэгугъэ ащ иІофшІакІэ ифэшъошэ уасэ къыфашІынэу.

Социальнэ ІофышІэу республикэм ичІыпІэ зэфэшъхьафхэм хьалэлэу ащылажьэхэрэм, игукІэгъу, ицІыфыгъэ къыщыгугъырэ пстэуми альызыгъэІэсыхэрэм тафэлъаІо псауныгъэ яІэнэу, ящыІэкІэ-псэукІэ нахьышІу хъунэу, ябын-унагъохэм адатхъэхэу, насыпышІохэу илъэсыбэрэ псэунхэу.

ЖАКІЭМЫКЪО Аминэт.

Сурэтым итыр: **Бырдж Мар**зыет.

Тезыхыгьэр Іэшьынэ Асльан.

НАУЧНЭ-ПРАКТИЧЕСКЭ КОНФЕРЕНЦИЕР

Лъэпкъхэр зэкъотхэмэ — мыкъутэжьын пытапі

Къэзэкъ культурэм ия XXI-рэ шъолъыр фестиваль ыкіи псэупізу Тульскэр загъэпсыгъэр илъэси 150-рэ зэрэхъурэм афэгъэхынгъэу мэкъуогъум и 1-м гуманитар ушэтынхэм афэгъэзэгъэ Адыгэ республикэ институтэу Т. Кіэращэм ыціэкіэ щытым иотдел научнэпрактическэ конференцие зэхищэгъагъ. Темэ шъхьаізу ащ зыщытегущыіагъэхэр «Казаки и горцы Северного Кавказа в пространстве исторической памяти» зыфиюу Урысыем итарихъ и Илъэс фэгъэхынгъэр ары.

Конференцием мы темэ иныр къызэ Іузыхырэ доклад ык Іи къи Іотык Іын 40 фэдиз пстэумк Іи къырахьыл Іэгъагъ. Ахэм ащыщу 27-м ядэ Іугъэх. хьафыбэм ятарихъ хэмытэу, зэхэмый гъзу ык Іи щыпсэурэ ц Іыфхэм язэфыщытык Із-зэлъы Іэсыныгъз зэмыгъэпшагъэу къызыш Іоб-

щуу 27-м ядэгугьэх.
МэфэкІым хэлэжьагъэх АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм культурэмкІэ, спортымкІэ, СМИ-мкІэ ыкІи общественнэ организациехэм зэпхыныгъэхэр адыряІэнхэмкІэ Комитетым итхьаматэу Евгений Саловыр, АРИГИ-м идиректор научнэ ІофшІэнымкІэ игуадзэу Пэнэшъу Аскэр, мы институтым иученэ секретарэу Тэу Нурыет, къэзэкъхэм я Мыекъопэ отдел иатаманэу Владимир Удаловыр.

Конференциер къызэГуихыгъ ыкІи зэрищагъ АРИГИ-м славянадыгэ культурэ зэпхыныгъэхэмкІэ иотдел ипащэу Наталья Денисовам.

Урысыем итарихъ ащ хэхьэрэ, щыпсэурэ цІыф лъэпкъ зэфэшъхьафыоэм ятарихъ хэмытэу, зэхэмыфыгъэу, зэмыхьыл ізжьыгъэу ык ій щыпсэурэ ціыфхэм язэфыщытык із-зэльы ізсыныгъэ зэмыгъэпшагъэу къызыш іобгъэшіын зэрэмылъэк іыщтыр, ащ ельытыгъэу конференцием итемэ зэхэфыгъэным мэхьанэшхо зэри іэр Денисовам къы іуагъ. Шьольыр тарихъхэм анахьэу уасэ зэря іэр ык ій ахэр зэк із эзхэубытагь уурысые тарихъым итхын льапсэ фэхъунхэ зэрэфаер к ійгъэтхыгъ.

Темыр КавказымкІэ зигъо Іофыгъом имэхьанэ зэрэиныр, Темыр Кавказым щыпсэурэ ціыф льэпкъхэмрэ къэзэкъхэмрэ зэрэзэхьуліэхэрэр гъэунэфыгъэныр лъэпкъхэм язэгурыІоныгъэкІэ осэнчъэу ылъытагъ.

Іофтхьабзэм шІуфэс гущыІэ къыщиІуагъ АРИГИ-м идиректор игуадзэу Пэнэшъу Аскэр. Конференцием итемэ ин наукэмкІи,

цІыф льэпкьхэм язэдэпсэуныгьэзэгурыІоныгъэкІи мэхьанэ зэриІэр къыхигъэщыгъ.

Къызэхэхьагъэхэм мэфэк ымк к къафэгуш уагъ Мыекъопэ отделым иатаман у Владимир Удаловыр. Іофтхьаб эр хэти ищык эгъэ дэдэу ылъытагъ. «Зэгорэм Темыр Кавказым пстэуми тышызэдэпсэун насып ти з хъугъэ, — къы уагъ ащ, — арышъ, ц ыфыгъэ хаб зэхэм татет у, лъытэныгъэ зэфыти у, тиблэк ыгъ лъапси гъунэ лъытфэу тыпсэущт. Пшъхьэ къырык уагъэр ухэтми пш эным узэриузэнк ырэр нафэ».

Пшызэ шъолъыр икъэзэкъыдзэхэм яатаманэу Н.И. Давыдовым ыцlэкlэ къэзэкъ культурэм икlэугьоен-ягъэшlэнкlэ lофышхо зышlэрэ Наталья Денисовам Щытхъу тхылъ фигъэшъошагъ.

Щытхъу тхылъ фигъэшъошагъ. Научнэ-практическэ конференцием егъэжьап рфэхъугъ Евгений Саловым идокладэу «Топонимы Кубани как результат интегративного взаимодействия казачьей и горской культуры» зыфи Горэр. Ч Гып Гац Гэхэу Абадзехская, Даховская, Баракаевская, нэмык Гэхэм имы шъолъырым лъэпкъ лъач Гэу исыгъ адыгэхэм ягущы Гэхэр альапсэу зэрэщытхэр, къызарэнагъ эхэр, урысхэр къызахахьэхэм суффиксык и к Гэхэх алыпуцуагъэхэм ана Гэтраригъ здзагъ.

Джащ фэдэу къэзэкъхэр зэ-

щыщ-зэхэубытагъэхэу зыщыпсэу хъугъэхэми урысыцІэхэр зэфэдэкІэ зэрафашІыгъэхэр — Васюринская, Брюховецкая, нэмыкІхэри къыІотагъ. Лъэпкъхэм ятарихъ игъэунэфынкІэ топонимхэр (чІыпІацІэхэр) ІзубытыпІэ гъэнэфагъэхэу ылъытагъ.

Ціыф щыіэкіэ-псэукіэм ихъугъэ-шІэгъэ инхэр музейхэм пІэх. ТиблэкІыгъэ мафи, тинепэрэ щыІакІи зэральэкІэу тарихълэжьхэм ахэм ащызэрагъэзафэх. Станицэу Келермесскэм дэт музеир иІ эубытыпІ эу, ащ ипащэу В.П. Затолокиным «Тарихъ шІэжьыр ухъумэгъэнымкІэ къэзэкъ музейхэм яшІуагъ» зыфиІорэ къиІотыкІыныр къышІыгъ. Сэ сшъхьэкІэ зэхэсхыгъэу сызэдэІугъэмэ сызэрагъэгупшысагьэр къытхахьэхи, къытхэсынхэу хъугъэ къэзэкъхэм къыхэщ-къыхэмыщышьоу, дахэу ашъхьэ епхыгъэр къагъэчъыхьэзэ, алъапсэ зэрэзэк Гаугъуаерэр, сыд фэдэрэ лъэныкъокІи кІэзыгъэнчъэу яІэр къызэраухъумэщтым кІэгуІыхэ зэрэхъугъэхэр, а зэкІэ зэхэугуфыкІыгъэу тхьапэм зэрэтыратхэрэр, документ зэрашІырэр ары.

Къззэкъ ыкіи адыгэ зэфыщытыкіз дэгъухэр шыізхэ хъуным-кіз шэн-хабзэхэм яшіуагъзу къэкіуагъэр доклад ыкіи къиютыкіын кізкіхэм къащагъэлъэ-

гъуагъ. Къэзэкъ ыкlи адыгэ культурэхэр а зэкlэмэ апкъ къикlэу зэрэзэльыlэсыгъэхэр, лъэпкъхэм языкlыныгъэкlэ ахэм яшlуагъэ къызэрэкlуагъэр кlагъэтхъыгъ.

Акъыл ыкІи гупшысэ озыгъэшІырэ темабэ конференцием къырахылІагъ. Конференцием хэлажьэхэрэр ахэм яшъыпкъэу ядэІугъэх ыкІи мы зэфэхьысыжьхэр ашІыгъэх:

илъэс къэс научнэ-практическэ конференциехэу къэзэкъ культурэм имэфэкI шапхъэ хэлъытагъэхэр зэхэщэгъэнхэр;

Іофыгьо иным шІэныгъэлэжь ныбжьык Іэхэр, аспирантхэр, студентхэр, кІэлэегъаджэхэр ыкІи Къыблэ Федеральнэ шъольырым иушэтак Іохэр хэгъэлэжьэгъэнхэр;

Темыр Кавказым щыпсэухэрэ цІыф льэпкъхэмрэ къэзэкъхэмрэ язэфыщытыкІэхэм ятарихъ льапсэ научнэу гъэунэфыгъэнырыкІи темыр-кавказ льэпкъхэр нахь благъэу зэщэлІэгъэнхэр;

Темыр Кавказым щыпсэухэрэ льэпкъхэр тарихъ шІэжьыр ІзубытыпІэ шІыгъэу, зэкІэдэІукІыжь-зэкІырыплъыжь шэным къыфэщэгьэнхэр, шІэныгьэ-гъэсэныгьэкІэ зэщэлІэгьэнхэр;

научнэ-практическэ конференцием итемэ шъхьа ву «Казаки и горцы Северного Кавказа в пространстве исторической памяти» зыфи ворэмк зыфи в материалхэр зэк в тхылъ ш выгъэу къыдэгъэк в гъэнхэр ык в АРИГИ-м исайт игъэхьэгъэнхэр.

Конференцием хэлэжьагъэхэм зэральытэрэмкІэ, джырэ уахътэм урысые щыІакІэм хэхъухьэрэ зэхъокІыныгъэхэр зэхэпфынхэмкІэ анахь амалышІур лъэпкъ пэпчъ ышъхьэ къырыкІуагъэр зэхэугуфыкІыгъэу зэригъэшІэныр ыкІи а зэкІэмэ десэ ахихыныр ары.

МАМЫРЫКЪО Нуриет. Сурэтхэр Іэшьынэ Асльан конференцием къыщытыри-

Адыгэ

НЫБЖЬЫКІЭХЭМРЭ ЛЪЭПКЪ ГУПШЫСЭХЭМРЭ

НыбжьыкІэмэ сэнэхьатэу къыхахырэмкіэ Іоф ашіэным пае хэкіыпіэхэр къызэрагъотыхэрэм, адыгабзэм, лъэпкъ шэн-хабзэмэ, нэмыкіхэм афэгъэхьыгъэ гупшысэхэр зэфэтхьысыжьыгъэх. Адыгэ къэралыгъо университетым экономикэмкІэ ифакультет Бэрзэдж Асет къыухи, аспирантурэм чіэхьагъ. ЯтІонэрэ курсым щеджэзэ, ишіэныгъэ зэрэхигъахъорэм дакіоу, щыІэныгъэм хэхъухьэрэ зэхъокІыныгъэмэ къатедгъэгущыІэ тшІоигъоу тыlукlагъ.

ШІур пІуныгъэм къыщежьэ

Джырэ уахътэ экономикэм бэрэ тегущыІэх. Тызэрэфаем фэдэу Іофхэр лъымыкІуатэрэми, зэхъокІыныгъэхэр тиІэх, — eIo Бэр-зэдж Асет. — Къыхэсхыгъэ сэнэхьатыр сшІогъэшІэгъон. Туриз--ыхпк емостыфоІ супсьи, мем гъэшъ, тарихъыр, шэн-хабзэхэр нахьышІоу зэзгъэшІэщтых, кІэм сылъыхъущт.

Уисэнэхьат къызэрыкіоп. Щыіэныгъэм дебгъаштэзэ, зы лъэбэкъукіэ ыпэ уитэу улъыкІотэн фае.

 ТикІэлэегъаджэмэ ар бэрэ къытаІо. ШІэныгъэу зэбгъэгъотыгъэм уегупсэфылІэ хъухэщтэп, щы-Іэныгъэм къыгъэуцурэ пшъэрылъхэм адиштэу упсэуныр нахь тэрэз.

Адыгэ классыр

Мыекъуапэ укъыщы– хъугъ, уи ахьылхэр Бжъэдыгъухьаблэ щэпсэух. Адыгабзэр дэгъоу зэбгъэшіэныр оркіэ къиныгъа?

– Сянэ-сятэхэр адыгэх. Мыекъуапэ ия 22-рэ гимназие иадыгэ класс сшыпхъу нахыжъэу Фатими, сэри тыщеджагъ. КІэлэегъэджэ дэгъухэр тиІагъэх. Тиадыгабзэ шІу тагъэлъэгъугъ. ЗэзыгъэшІэнэу фаем къин химылъагъоу зэригъэшІэщт. Унагъом имэхьани мыщ къышыхэсэгъэшы.

– Бэрзэдж зэшыпхъуитly– ми гурыт еджапІэр медалькіэ къаухыгъ. Экономикэм фэгъэхьыгъэ сэнэхьатыр къыхахыгъ.

— Фатими Адыгэ къэралыгъо университетым экономикэмкІэ гъзу Краснодар щэпсэу. ШъзуитІу згъэлъапІэхэ сыхъугъ.

иІ. Нахыжъэу Инвер адыгабзэкІэ мэгущыІэ. Нурбый джыри сабыйми, тиадыгабзэ къыгурэІо.

Асет, адыгабзэр зэрэпшіэрэм ишіуагъэ къыокІыжьэу бэрэ къыхэкІыгъа?

- Мафэ къэс ишІуагъэ къысэкІыжьы. Сшынахыжъэу Алый США-м дипломатэу щеджэ. Алый ыдэжь сызэкІом, США-м ис адыгэмэ саІукІагъ. Нью-Джерси сыщы-Іэу «Адыгэмэ я Маф» зыфиІорэ зэхахьэм сыхэлэжьагъ.

США-м ис тилъэпкъэгъухэр

НэІуасэ узыфэхъугъэ адыгэмэ ящы акіэ къыпфаІотагъа?

Адыгэ Хасэм ансамблэу «Нартыр» зэхищагъ. Адыгэ шъуашэхэр ащыгъэу ныбжыык Іэхэр ащ къыщэшъох. Концерт гъэшІэгъон къатыгъ. Адыгэ шхыныгъохэр щагъэхьазырыгъэх. Щыпсыр, хьалыжъор, пІастэр, къурамбыир, нэмыкІхэри Іанэм тетыгъэх. Адыгэ бырактыр бэмэ аІыгтыгт, лтагэу аІэтызэ щагъэбыбэтагъ. Адыгэ джэгури дахэу зэхащагъ.

– Укъыщышъуагъа?

— КъызэІуахыгъэ пчэгум бэрэ щыуджыгъэх, сэри сигуапэу сыкъыщышъуагъ.

Бзэу шъузэрэгущыІэ**щтыгъэр** къысэпІуагъэп.

Тилъэпкъэгъухэр адыгабзэкІэ гущыІэщтыгъэх. Адыгабзэр сымышІэу США-м сыкІогъагъэмэ, сыд фэдэ чІыпІа сызэрыфэщтыгъэр? Америкэм сыщы Гэзэ сиифакультет къыухыгъ. Унагъо ихьа- адыгабзи, тишэн-хабзэхэри нахь

— США-м укъинэжьынэу угу къихьагъэба, тилъэпкъэгъумэ зи къыуаlуа-

- Инджылызыбзэри зэрэсшІэрэм ишІуагъэ къысэкІыжьыгъ, тимыльэпкъэгъухэми садэгущыІагъ. Сыщырагъэджэнэу, ІофшІэн къысфагъотынэу къысаГуагъ, ау сыкъэуцунэу сыфэягъэп. Хэгъэгур ным фэдэу зы — умыхъожьымэ на-хьышІу. США-м сыщыІэу силъэныкъо гупсэ сынэгу кІэтыгъ, нэмыкІ хэгъэгу сыщыпсэун сымылъэкІыщтэу къысщыхъугъ.

— США−м нэмыкI укIуа− гъэба?

- Тыркуем сыщыІагъ, ащ Бэрзэджхэр цэпсэух. ЗэунэкъоцхэмкІэ тызэлъэкІо. Адыгэ Хасэм хэтхэм, ныбжык Іэхэм са Іук Іагъ. Тильэпкьэгъу кІэлакІэмэ адыгабзэр зышІэу ахэтыр зырыз, ащ лъэшэу сегъэгумэкІы. Илъэс 15 — 25-рэ зыныбжьхэм непэ адыгабзэкІэ гущыІ эу ахэтыр бэп. Сыдигъо тыбзэ зэрагъэшІэшта, нэжъ-Іужъ зыхъухэкІэ ара?

– Адыгеим щыщ ныбжьыкіэмэ ащ фэдэу «пхъашэу» уяупчіы пшіоигъоба?

СяупчІыныр е сяушъыиныр къезгъэк Турэп. Ежьмэ зыдаш Тэжьба адыгабзэри, шэн-хабзэхэри дэгъоу зэрагъэшІэнхэ зэрэфаер. Лъэпкъ театрэм нахыыбэрэ орэкІох, тиспектаклэхэм ярэплъых. Филармонием пчыхьэзэхэхьэ гъэшІэгъонхэр щэкІох. СурэтышІмодельерэу СтІашъу Юрэ ышІырэ адыгэ шъуашэхэмкІэ дунаим щызэльашІагь. Ащ итворчествэ ехьылІагьэу къэгьэльэгьонхэр КъокІыпІэм щыпсэурэ льэпкъхэм искусствэхэмкІэ ямузееу Мыекъуапэ дэтым щэкІох.

КъызэрэпІорэмкІэ, лъэпкъ шІэжьым упылъынэу уфаемэ хэкіыпіэ къэбгъотыщт.

 Ары. СикІэлэегъаджэхэм, сиІахьыл благъэхэм ащ сыфагъэсагъ, лъэшэу сафэраз.

Нанэ къыриІорэр, папэ...

— Уи**Іахьылхэм бэрэ ягу**– гъу къэошіы. Упчіэжьэгъу ошІыха?

— Ситэтэжъэу Федор дунаим ехыжьыгъ, Тхьэм джэнэт къырет. ратрэ ыпхьоу Асетрэ.

Унагъом ущызэгурыІоным, гъунэгъухэм, уимылъэпкъэгъухэм лъытэныгъэ афэпшІыным тыфигъасэщтыгъ. Сятэ ыцІэр Мурат. «Адыгпромстроим» псоольэшІзу илъэс 35-рэ Іоф щишІагъ. Сянэрэ сятэрэ зызэгъусэхэр илъэс 33-рэ хъугъэ. Синэнэжъэу Гощнагъо кІэлэегъаджэу Адыгэ республикэ гимназием щылэжьагъ. Сятэжъ ышэу Нухьи бэрэ къытхахьэщтыгъ. ОшІа, Нурбый, ежьхэм фэбагъэу зэфыряІэр, лъэпкъ шэн-хабзэу зэрахьэрэр тэ, ныбжыкІэхэм, къызэрэтлъагъэ-Іэсыштхэм тинахьыжь льапІэхэр сыдигъуи пылъыгъэх. ГукІэ къызэрэткъотхэр тэр-тэрэу нэужым зыдэтшІэжьыщтыгъ. Адыгэ педагогикэм укъытегущыІэщтмэ, мытхыгъэ хэбзэ шІагъоу тиІэхэр тэркІэ щы-Іэныгъэм иуниверситет шъыпкъэх.

Непэ адыгэ пшъашъэм дахэу зызэрифапэрэм дакіоу, сыд фэдэ шэн-зекіуакіа анахьэу къыхэбгъэщырэр?

Асет мэщхы. Ятэ исурэтэу тапашъхьэ щыльым еплъы, шъхьаныгъупчъэм ылъэныкъо зыфещэи. Урамым рыкІорэ пшъашъэхэм ахаплъэ шІоигъоу къысщыхъугъ.

- Сыкъызыщытхъужьэу сыкъэлъэгъонэу сыфэяхэп. УпчІэр къызэрыкІоу слъытэрэп. Пшъашъэм шІоу хэльыр апэу иІахьылмэ афихьын фаеу сэльытэ. Ситэтэжь лъапІэхэу Нухьэрэ Федоррэ къащыублагъзу къас о сш оигъор бэ. Ягущы Із фабэхэр непи тхьакІумэм икІыхэрэп. Уилъэпкъ шІу плъэгъуным, шъыпкъэныгъэ пхэлъыным, гукІэгъум уасэу иІэр къыбгурыІоным, узыщыщ лІакъор бгъэлъэпІэным, адыгэ намысым, нэмыкІхэм сатегущыІэ зыхъукІэ сиІахьылхэр сапашъхьэ итхэу къызыщысэгъэхъу.

Джыри зы упчІ. Адыгэ пшъашъэм непэ сыда зызыфигъэсэн фаер?

Иадыгабзэ къыщыублагъэу къэшъуакІи ышІэн фае. Куп хахьэмэ къызэрэхэкІыжьыщтым имэхьани цІыкІоп. Унэм фэбагъэ илъы--ешп фэш адыгэ пшъашъэр пщэрыхьан, лъэпкъ шхыныгъохэр дэгъоу ыгъэхьазырынхэ. Іанэм къытыригъэуцонхэ ылъэкІыныр, нэмыкІ шэн-хабзэхэри ищыкІагъэх.

ШІоу щыІэр къыбдэхъунэу, насыпышю ухъунэу Тхьэм сыпфелъэlу.

Тхьауегъэпсэу.

Сурэтым итхэр: Бэрзэдж Му-

Зэхэзыщагъэхэр: Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм

я Кабинет

КъыдэзыгъэкІырэр: Адыгэ Республикэм льэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкТэ и Комитет

Адресыр: ур.Крестьянскэр, 236

Редактор шъхьаІэр

ДЭРБЭ ТИМУР

Редакциер зыдэщыІэр:

385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр,

Телефонхэр: приемнэр: 52-16-79,

редактор шъхьаІэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44. редактор гуадзэрпшъэдэкІыжь зы-

хьырэ секретарыр: 52-16-77. E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьаты-

г**ъэр:** Урысые Федерацием хэутын ІофхэмкІэ, телерадиокъэтынхэмкІэ ыкІи зэлъы-ІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чІыпІэ гъэІорышІапІ, зэраушыхьатыгъэ номерыр ПИ №10-3892

Гъэзетым къыхиутыхэрэм мышъыпкъагъэу къахафэхэрэмкІэ къэзытхыгъэхэм пшъэдэкІыжь ахьы. Къатхэхэрэмрэ гъэзетым щылажьэхэрэмрэ яеплъыкІэ зэтемыфэн ылъэкІыщт. Гъэзетеджэхэм къытфагъэхьырэ тхыгъэхэр зэхэтфыхэрэп ыкІи къэзытхыгъэхэм аІэкІэдгъэхьажьыхэрэп.

Зыщыхаутырэр

OAO-y «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

> Пчъагъэр 4485 Индексхэр 52161 52162 Зак. 1514

Хэутыным узщыкГэтхэнэу щыт уахътэр Сыхьатыр 18.00 ЗыщыкІэтхэгъэхэ уахътэр Сыхьатыр 18.00

Зэкъошныгъэм игъэпытэн фэлажьэ

Музыкантхэм я Дунэе зэнэкъокъоу «Жъогъобыныкі» зыфиюоу Абхъазым щык орэм Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо филармоние исимфоническэ оркестрэ хэлажьэ. Іофшіэпіэ компаниеу «РУССАРТ»-р зэхахьэм кіэщакіо фэхъугъ.

Симфоническэ оркестрэм идирижер шъхьаГэу, Урысыем изаслуженнэ артистэу, Адыгеим искусствэхэмкІэ изаслуженнэ ІофышІэшхоу Петр Шаховым къызэриІуагъэу, Адыгэ Республикэмрэ Абхъамехнестетыпест дехестыныхпегк едмыг искусствэм иІофышІэхэр чанэу хэлажьэх. Оркестрэр аужрэ илъэсхэм Абхъазым макІо, концертхэр зэхещэх.

Оркестрэм иартистхэм телефонкІэ къы-

зэраІуагъэмкІэ, зэкъош республикхэм культурэмкІэ яІофышІэхэм язэІукІэгъухэр гъэшІэгъон хъугъэх. КъэкІощт илъэсым Дунэе зэнэкъокъум хэлэжьэщтхэр нахьыбэ хъущтых.

Сурэтым итыр: симфоническэ оркестрэм иартистхэр.

> НэкІубгьор зыгьэхьазырыгьэр ЕМТІЫЛЪ Нурбый.

